

Kankerrisico door pesticiden decennialang 'verkeerd' ingeschat

Prominente wetenschappers roepen op tot herbeoordeling alle bestrijdingsmiddelen

Alle in Nederland toegelaten bestrijdingsmiddelen zouden opnieuw moeten worden getoetst om te kijken of ze kankerverwekkend zijn. Dat zegt hoogleraar Milieubiologie Geert de Snoo (Universiteit Leiden), tevens oud-bestuurder bij de Nederlandse bestrijdingsmiddelenautoriteit Ctgb, tegen Zembla. Zijn oproep wordt ondersteund door andere toonaangevende deskundigen. Volgens De Snoo wordt er momenteel bij de toelating “een verkeerde” rekenmethode gebruikt, die het risico op kanker kan “versluieren”. De Snoo is op dit moment directeur bij het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW), en vanaf volgende maand directeur onderzoeksbeleid van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen. Hij spreekt van “slechte wetenschap en slechte statistiek”.

De Snoo doet zijn uitspraken in reactie op bevindingen van Zembla. Eerder dit jaar bracht Zembla aan het licht dat bij de beoordeling van onkruidverdelger glyfosaat een statistische methode is gebruikt die het risico op kanker afzwakt. Deze methode, de zogeheten tweezijdige test, wordt ontraden door de OESO, de organisatie die de officiële handleidingen opstelt voor de toelatingsinstanties. Toch vertrouwde de Nederlandse bestrijdingsmiddelenautoriteit Ctgb op deze methode.

Tweezijdig testen 'slaat nergens op'

Uitkomsten van proefdieronderzoek kunnen zowel eenzijdig als tweezijdig worden getest. Bij eenzijdig testen wordt alleen gekeken naar een toename aan kanker. Bij tweezijdig testen wordt zowel een toename als afname onderzocht. In dat laatste geval is een verband met kanker minder snel statistisch significant. Tweezijdig testen wordt bijvoorbeeld bij medicijnonderzoek toegepast, om zo voor- en nadelen van een medicijn te wegen.

“Maar we zijn niet geïnteresseerd of een bestrijdingsmiddel ook als geneesmiddel op de akker kan worden gespoten”, aldus De Snoo. “Als je dat zou willen onderzoeken, dan doe je de tweezijdige test. Maar in dit geval slaat het nergens op.”

'We doen het al decennialang verkeerd'

Tweezijdig testen is niet alleen gebruikt bij glyfosaat, maar wordt in Europa al decennialang als standaard toegepast bij de risicobeoordeling van pesticiden, zo blijkt uit antwoorden van het Ctgb op vragen van Zembla en antwoorden op Kamervragen. "Dat betekent dus dat we het al decennialang verkeerd doen", zegt De Snoo. "Dat maakt me ongerust." De European Food Safety Authority (EFSA) bevestigt in reactie op vragen van Zembla dat in de Europese toelatingsdossiers inderdaad "de meeste [kanker]studies een tweezijdige benadering vermelden."

Emeritus-hoogleraar Toxicologie Martin van den Berg (Universiteit Utrecht) deelt de zorgen van De Snoo. Volgens hem werkt de tweezijdige test "in het voordeel van de pesticide-industrie" omdat bewijs voor kanker wordt "verdund". Van den Berg steunt de oproep tot herbeoordeling. Hij zou graag zien dat dit door een "onafhankelijk panel" wordt uitgevoerd, en niet door het Ctgb of andere toelatingsinstanties, om zo afstand te creëren tot "de politiek en de economie".

Gang van zaken rondom glyfosaat 'schimmig'

Het Ctgb stelt in het rapport voor herbeoordeling van glyfosaat dat er is gekozen voor tweezijdig testen, omdat dit "in lijn" zou zijn met "de studieprotocollen van de beschikbare kankerstudies". Studieprotocollen worden opgesteld voor aanvang van een dierproef en beschrijven hoe deze zal worden uitgevoerd. Zembla ontdekte echter dat deze informatie niet in deze studieprotocollen staat en dat de reden die het Ctgb opvoert voor tweezijdig testen feitelijk onjuist is.

Hoogleraar risicobeoordeling Ad Ragas (Radboud Universiteit) noemt de gang van zaken rondom glyfosaat en het tweezijdig testen "schimmig". Hij pleit net als De Snoo en Van den Berg voor herbeoordeling van alle toegelaten middelen. Ook hoogleraar ecotoxicologie Martina Vijver (Universiteit Leiden) steunt de oproep.

Rechtszaak tegen Europese Commissie

De Brusselse advocaat Antoine Bailleux gaat de bevindingen van Zembla inbrengen tijdens een aanstaande rechtszaak tegen de Europese Commissie. Bailleux zal namens verschillende milieuorganisaties, waaronder PAN Nederland, bij het Europees Hof de toelating van glyfosaat aanvechten. "Dit is of een ernstige vergissing, of het heeft de bedoeling mensen te misleiden", zegt Bailleux over de argumenten in het glyfosaatrapport. Volgens de advocaat is het gebruik van de tweezijdige test onjuist: "Het feit dat dit al 40 jaar zo gaat, maakt het juridisch gezien nog niet toegestaan."